

[Lund, G. H.]

Bidrag

til

Fattigvæsenets

Indretning,

i Folge

Kongens aabne Brev,

af 26 Januari 1798.

Kjøbenhavn, 1798.

Trykt hos Sebastian Popp.

095841

977

1958

1958

For Kongen

• 9

Fædrelandet:

og komme de fattige Nødlidende til
Hielp med saa megen faderlig Om-
hed og Godhed, med saa megen
Wiisdom og Retfærd, nu blusser
Hjerterne i Undersaatterne af for-
doblet Kierlighed, og de Betsignel-
ser og Ønsker, som opstige til Him-
melen fra de Fattige for Dem, vil
ikke være Algodheden ligegyldig,
der nedskuer fra sin Himmel til den
syndige Jord, og til en Tid har taa-
let at Undertrykkelse og Udsugelse er
Aarsagen til de flestes Armod, skiont
Wildfarelse, Udsvævelse og Laster,
foruden Sygdomme og mennesskelige
Skæbeligheder kan være Aarsag til
enkeltes sørgelige Lod.

Mig fornøier og glæder denne nye Indretning om Fattigvæsenets Organisation usigelig meget, som offentlig Skribent, der udgav, min Afhandling om Fattigvæsenet 1795, og overleverede den til Deres Majestæts nøiere Betænkning.

I 3 Mar har Deres Majestæt nu overveiet den nøie, og fundet den Planmessig — saa nøie bestemt, at Indretningen og Lodkastningen, og Valget og Bestyrelsen saaledes skal gaae for sig, som jeg udtænkte.

Men skal De være heldia, til at opnaae Deres Ønske og Deres

Bestræbelser, da skal hver Embedsmand, og hver Medborger virke med Dem til fælleds Hæld. — Den for det første constituerede Direction, indtil den vælger sig selv af Borgerne, maae kunde tænke, arbejde, og planmessig giøre Fremskridt til Fatigvæsenets Bedste — og hvor vidt den virker — og hvor heldige dens Fremskridt blive, skal jeg nærmere give min aller-naadigste Konge Underretning om.

Kjøbenhavn, d. 17 Februari

1798.

Allerunderdanigst

Georg Henric Lund,
Candidatus N. minist.

I adskillige Perioder af mit Liv har jeg skrevet om Fattigvæsenets Tilstand, og viist dets muelige Forbedring, som er bleven henlagt til Forglemmelsen, og betragtet, som noget, der kom ei mig ved, skjønt jeg var en Medborger: — Menneſkekierlighed, Medlidenehed og Omſorg for de Fattige anſaaes allene, at høre Fattiges Forſtandere til, og deres beſtyrende Overmænd.

I Aaret 1795 fremsatte jeg mine Tanker offentlig herom, og ſkrev en Afhandling om Fattigvæſenet, og det da værende Aliminations Væſen paa 55 Sider i Octav til næſtere Eſtertanke med en Henegneſſe til Kongens Søn, ſom er ſin Faders troe Raadgiver.

Det vilde være for vidtløftig, at igiennemgaae den, da Læserne, som vil gjøre sig den bekiendt, kan endnu faae nogle Exemplarer heraf paa Bogladerne for 16 ß . Stykket. I Forerindringen viste jeg, at Fattigvæsenet aldrig kunde naae nogen Fremgang, før Pensionsvæsenet dermed blev forenet, og aarlig en trykt Liste udgivet, hvad enhver fik i offentlig Understøttelse. Collegiernes Foresatte skulde derfor hver fra sit Departement give Directionen for Fattigvæsenet en nøiagtig Liste til Aarets Udgang, hvad enhver faaer, og de kongelige Personer, som give fra deres particulier-Casser, ere vel ingen skyldige, at gjøre Regnskab for de Pensioner, som de bortgive, som Statens Bestyrere skyldte, der forvalte Stats Cassen, men ville de opgive denne Anmeldelse, vilde de tiene Directionen hermed, saa gavuede de dem selv, da de veilededes herved, til at formindske samme, og vilde for Fremtiden blive-frietaget for megen Overløben og astrængende Betleri.

Af alle offentlige og private Donationer, Enkekasser med videre, skulde den samme Efterretning indkomme, og naar hver Person nu var kiendt, hvad den fik, saa kom først Resultatet, naar Fattigvæsenets Bestyrelse indsaae, hvad den eiede, og vidste, hvo der fik for meget — hvo der fik for lidet, og hvo der Intet oppebar, at den nu kunde bestemme, hvad enhver skulde have, og hvor meget den endnu kunde behøve.

Uden denne rigtige Beregning travede enhver af Bestyrerne, som i et Mørke, gjorde Vel, og med det samme gjorde Gode, modtog Anbefalning og gav Bønhørelse, og Understøttelse faldt ofte i den Utrængendes eller mindre Trængendes Lod, da mange af disse, som bleve understøttede, havde vigtige Hielpemidler fra særskildte Casser og fra borgerlige Huse — og i det hele Stats Regeme har det gaaet saa uordenlig til, at der ere mange, som eie store Midler, have rige Embeder og alt dette uagtet trække store Pensioner af Fi-
nants

nants-Cassen, da andre værdige Undersaattere have slet intet Embede eller Pension modtaget, og falde i den tiltagende Alder og ved Mangler i de sørgeligste Omstændigheder.

Eigesaa vel som Fattigvæsenets Bestyrelse skulde være organiseret, og Pensionerne af Stats-Cassen givet til Trængende, og til trængende fortiente gamle Embedsmænd, som i deres forskellige Embedsfag havde gavnet Staten, naar de selv ei havde Formue nok, at leve af, men aldrig bortødsles til den Uvisdende, som man gav Embedet til, der maatte forlade det, fordi han ei forstod, at forvalte det, eller til den capriceuse Mand, der frasagde sig det, eller til den indsigtfulde eller gode Mand, som man skildte ved sit Embede, for at give det til sit Fødenød, eller til en slet Mand, som giftede en Frille, som man vilde af med, eller til sin Betient, som man vilde ei beholde længere, og ved dennes Befordring i Statens Tjeneste gjøre sin egen private Tjeneste vigtig — Handlinger, som alt for ofte,

Staternes Historie endog i det oplyste Europa
 har givet utallige Exempler paa, saa skulde
 enhver Videnskabs Mand, ja enhver, som
 ikke var en Videnskabs Mand, naar han
 havde bestemt sig til nogen Slags Tieneste for
 Staten, ansættes dertil i sin rette Alder, og
 dersom Noget i noget Fag blev denne eller
 hiin foretrukket, da skulde Præsidenten, som
 havde vovet, at afvige fra Orden og Pligt,
 ved at forestille den urette, den uværdige, den
 ufortiente, den yngre, straffes tilstrækkelig
 for sin Forbrydelse mod Kongen og Staten.
 Men hvilken er da den Orden, efter hvilken
 denne Forestilling skal skee — det maae Lo-
 vene og Indretningerne i Staten anvise —
 De ere for længe siden udgivne iblant os —
 og har Ulydigheden bragt dem i Forglemmelse,
 eller mangle de endnu noget i deres Fuldkom-
 menhed, saa maae de udarbeides, og frem-
 sættes tydelig, for at vise den høiere Embeds-
 mand sin Pligt, og lære ham, at Ulydighed
 imod Lovene er hans Noes. Uden at mis-
 kiende nogen Embedsmand særskildt eller be-
 dømme

dømme Grundene, eller opgive endeel af de kiendte, hvorfor han har vundet Statens Bønning, og hvad Tieneste han derfor skal gjøre den, er det unægtelig vist, at Hylere have gjort større Fremfrydt paa Statsbanen, end ærlige og oprigtige Mænd, uden at tale om dem, som elske Sandheden, og hvis frie og uskyldige Vidnesbyrd have foraarsaget dem Fiendskab, og nægtet dem Udgang til Ret under 1000 Slags Indvendinger.

Saa meget er vist, at ingen studeret Mand, der er dannet i de lærde Skoler, og har faaet en dannet Forstand ved Høiskolerne, og har gjort Fremgang paa Videnskabs = Banen, har faaet noget Embede i Staten, fordi han er lærd, indsigtfuld, flittig og god, dersom ei andre Connerioner og Forbindtligheder have virket til Befordringen, som er tvert imod Kongens udgivne Forordninger, Landets Love, de Studerendes Ret, der skulde opmuntre og ikke nedtrykke Lyst til Flid, saa er det nødvendig, at Kongen maae give et
 aabent

aaent Brev i Hensigt til Befordrings Væses-
 net, og at Præsidenterne for Collegierne ville
 sværge under hans Fane, at de ville forene sig
 med ham, i at gjøre hver studeret Mand Ret,
 og offentlig være deres Handlinger bekiendte.
 Det danske Cancellie har allerede i dette Aar
 gjort et Fremskridt til Oplysningen om den
 collegialske Virknings Maade, da det har gi-
 vet en Student Udgang til sit Archiv, for at
 udgive en Collegial = Tidende, men den op-
 naaer endnu ei sit Diemed, saa længe der ei i
 samme bekiendtgjøres de Embeder, der blive
 ledige i Staten — De Personer, som have
 søgt dette, og hvilken, der sit Fortrin. Nya-
 lig i et Selskab hørte jeg denne Paastand,
 men Stormanden svarede, at det var noget
 kiedsommeligt, at læse i Collegial = Tidenden,
 men det var dog vigtigt for hver Candidat,
 som var fornærmet.

I Følge af denne usikre Befordrings
 Maade haver Staten aarliggen afgivet studerte
 Mænd, til Fattigvæsenet og dets Forsørgnings

Unstalter. Da man ikke har været retfærdigere mod andre Medborgere i andre Classer, saa har det forøget de Fattiges Antal. Baneferotter i Handelsstanden, naar de ved samme ei have søgt, at berige sig, Nærings Mangler, paafaldende Sygdomme, Alderdoms Svaghed og Afkræftelse ere de almindeligste Kilder til Armoden.

Naar man nu drager fra alle de, som man bringer i Armoden ved forsættelige statistiske Synder. Naar man lægger til al den Formue, som de Rige drage af Stats Cassen i Pensioner i deres bedste Alder, og hvad andre faae af offentlige Legata og Donationer, som de kunde undvære, saa var her meget tilovers for de sande Fattige, og disses Antal blev langt ringere.

Det er derfor meget vel handlet af Kongen, at alle offentlige Instituter, som have Alimentations Bæsenet til Formaal, komme
under

under Fattigvæsenets Bestyrelse. Det er og
 efter min Plan i mit Skrift.

Saa megen Flid, som Pleie-Commis-
 sionerne i Sognerne have gjort sig, saa har
 den dog været utilstrækkelig, fordi Bestyrelsen
 over Fattigvæsenet i hele Staden ei var orga-
 niseret. De maatte da ofte give til den, som
 havde Legata, og Gaver fra andre, fordi de
 vidste ei samme, og naar de nu havde ei mere,
 maatte de mere Trængende bie, og stet intet
 kunde faae. Man har saa mange Exempler
 af Skrifter, Aviser, Aftenpost, hvor de
 stormende angribe Bedkommende, for at op-
 fordre til Hielp. Jeg har selv kiendt den
 Mand, som havde spillet Banqveroutte, som
 fik ugentlig 4 Mk. 8 ß. af Pleie-Commis-
 sionen, fordi han havde endeel Børn. Disse
 flædte han vel, og havde et godt Logis. Han
 tiente hver Dag 3 Mk. paa et Handels-Com-
 pagnie, og stjal hver Dag for 3 à 6 Mark
 Caffebønner eller Sukker i sine Lommer fra
 Pakhusene efter den almindelige Troe: Leben

und Leben Passet — en Skib, som er saa
 almindelig, at Arbeidsfolkene, som losse paa
 de vestindiske Skibe, kommer saa let, til at
 beskadige et Sukkerfad, saa de maae drifve
 saa meget Sukker i deres Ol, som de behage
 — De hente nu jævnlig Ol i Kanden, og
 bære den fuld ud af Sukker eller Caffebønner
 — Portneren glemmer let at vistere, og
 Handelen flourer — Dette kunde de ei vide
 i Pleie-Commissionen, men havde Kirke-Be-
 tienterne flittigere besøgt dem, som fik Penge,
 saa kunde de af Logis, Meublement og Klæ-
 dedragt nok indsee, om de havde disse fornø-
 dent eller ikke. Derimod har jeg kiendt ad-
 skillige udevede Borgere og Enker over 70
 Aar i yderlig trængende Omstændigheder, af
 hvilke nogle have bøllet ved Dørene, og naar
 jeg har sagt til disse, at de skulde melde dem
 til Pleie-Commissionerne, have de svaret, at
 de ikke maatte komme ind — De havde ins-
 gen Penge, til at lade skrive for sig, og havde
 aldrig faaet 1 Skilling i deres Levetid af Kir-
 kerne, eller af Borgernes frivillige Sammen-
 skud,

Skud, eller paalagte Skatter til Fattigvæsenets Bestyrelse. Evertimod bliver man ved, at bære Tavlerne om i Kirken, for at borte til de rige Embedsmænd 1 Skilling eller $\frac{1}{2}$, som ei behøve det. Disse tage hver Gang Tavlens Penge, og fattige Enker have i 30 Aar ei faaet en eneste halv Skilling af en Tavle eller den mindste Forsorg. Jeg har derfor skrevet for disse til Præsterne i Pleies Commissionerne, viist dem Manglerne, og Pligternes Tilfidesættelse, og ladet dem vide, at dersom den anviste Fattige ei blev hjulpet inden 8 Dage, saa skulde De have med mig at bestille, og saa længe jeg har fortsat de ædle og uædle Handlingers Udgave, maae jeg sige til Præsternes Nøes, at de strax have sendt den Fattige til mig, med en Compliment, at de skulde sørge for samme, og hjulpet dem strax, saavidt som det efter den Indretnings Maade kunde skee.

Hr. Boghandler Malling har i disse Dage opgivet Data med haarde Klager mod

Pleie-Commissionen ved Petri Kirke. Man
 vil modsige samme, som alt. Ventelig skri-
 ver en Mand ei noget offentlig, uden Overbes-
 viisning og med Autoritet. — Endog den
 bedste Handling kan dadles — Endog den
 sletteste Handling kan undskyldes — men saa
 meget er dog vist, at Fattigvæsenet behøvede
 en organiseret Indretning — Kongen har
 indseet det — De gode Mænd i Cancelliet
 have bragt det i Forestilling, og den vittige
 indsigtfulde og menneskekierlige Mand, som
 Kongen betroede, at skrive dette sit aabne
 Brev, har indseet det lige saa rigtig, som
 jeg, at Indretningen maatte være paa denne
 Maade, som jeg havde fremsat — Ikke be-
 høvede jeg, at vejlede ham — han besidder
 selv Indsigter og Kundskaber i dette Fag, og
 har maaskee flere Data for sig, end jeg har
 kundet indsamle; men i Indretningen ere vi
 gandske enige, fordi Sandhed og Retfærd ere
 vor Ledetraad til Menneskehedens, og især til
 den lidende Menneskeheds Fremme.

Jeg har viſet, at Fattigvæſenets Beskyndelse i Stæderne hører Borgerne til, og at Hospitalerne ere Borgernes Indretninger, endog om de ere understøttede ved kongelig Gavnildhed, til deres lidende Medborgeres Bedste. Det er Borgerne, som skal underholde de Fattige. Det er disse, som give alt det, som de behøve. Det er disse, som give kvartaliter frievillige og aſtvungne Gaver ved Huuskiøb, ved deres Fester i Livets Optrin, ved deres Gæstebudder og glade Samlinger, alt for at befordre Alimentations Væsenet, og komme deres lidende Medborgere til Hielp. Skulde alle disse offentlige rige Stiftelser — som ere bestemte til Nødlidendes Forsorg — alle disse frievillige Gaver, som ere givne af Kongernes og Borgernes Forfædre ei endnu være tilstrækkelige, saa maac nødvendig et lignende Paalæg gøres paa hver Borger i Staden efter dens Formue og Næringsvei, til de Fattiges Forsorg, hvori alle Embedsmænd skulde tage Deel, og fra hvilket Tilskud ingen rig Man skulde være frietaget.

Det var de europæiske Staters Feil, at de uddrog saa mange af Medborgerne fra Borger- og Bondestanden, gjorde dem frie for Udgifter og Paalæg, lode deres Børn sødes i denne Forræt til Staternes Ruiner, og paalagde Nærings-Standen alle Byrder. Deres Børn, i nedstigende Linie skulde være Embedsmænd, og næres af disse, og som oftest blive satte i disse Embeder, uden at have forhørvet dem mindste Duelighed. — Det var nok, at de vare fødte med Forræt og de skulde fremstredes paa Stats-Banen — Embedernes Antal forøgede man til utallige, og havde Hensyn til Personers Ansættelse i samme, og ei til Statens Fornødenheder; thi jo færre Embeder der ere i en Stat, og jo bedre de forvaltes, jo lykkeligere er Staten. Statsbestyrerne indsaae ikke deres Feil, som udbredte Fattigvæsenet ved denne Stats Fordom og skadelige Politique — Byrderne bleve næsten alle lagte paa Nærings Classerne, og for de frøbelige og aldrende iblant disse var intet tilovers — Endog de Embedsmænd, som bleve

bes

beskikkede over de Fattige, for at bidrage til
 deres Forsorg, under Navn af Inspecteurer,
 Administrateurer, Forvaltere, Deconomer,
 Forstandere ic. toge mere end det halve af Ind-
 komsterne — oftest den største Deel af Byg-
 ningerne — Haugerne — Agrene, Enger-
 ne, Skovene og Tienderne med, og enhver
 under hvad Navn han havde Tieneste, blev
 som oftest en Udsugere og de Fattiges Fornær-
 mere, endog om Inspecteuren eller Forstande-
 ren var god — god i særskildt Hensigt. —
 Borgørstanden og Bondestanden bleve udmar-
 trede — Staterne bleve forarmede. — Kro-
 nerne pandtsatte — Kongerne forborgede —
 og alle Europæ Stater ere saa dybt forgiælde-
 de, at de maae spille Banqveroutte, eller
 endnu søge, at bruge palliativ Midler.

Kongerne opvaagne forskrækkede over
 deres Tilstand. I det sydlige Europa fortæ-
 rede den ødelæggende Krig deres Staters
 Marv, og de have endnu ei havt Tid, til at
 recolligere dem, for at kunde tage nogen Bes-

Plutning i Hensigt til deres Finantsvæsens Sikkerhed.

I Norden opvækkes alle de nye Regenter til Opmærksomhed. Keiseren i Rusland skriver sit Statsraad til og sine Collegier, forfrættles over Statens Giæld, paalægger Afgifter paa alle de Rige, som havde frietaget sig ved Love og Forræet fra Pligterne mod Staten, at de skal betale med Nærings Classerne Afgifter til den offentlige Giælds Afbetaling, og han udgiver en Ukase efter den anden til Fattigvæsenets Forbedring.

De nye Regenter i Sverrig og Preussen, som nu have opsteget paa deres Fædres Trone, ere yderlig opmærksomme paa samme deres Staters Skielne. De søge endnu at ville afbetale paa Giælden, som deres Finantsministre indledede dem udi — De ville forbedre deres Finantsvæsen — De ville komme Fattigvæsenet til Hielp — De ville være det de ere — Regenter, gode Regenter, til hvilke
deres

deres Undersaattere kunde have Tillid. Kong
 Friderich Wilhelm i Preussen, hvor tager han
 ei fat paa sit Statsraad? hvor ryster han ei
 sine Præsidentere, og Departements-Chefs,
 der havde ansat sine Fødenød som uduelige
 Subjecter, til Statens Embeder, og skadet
 Staten i det uendelige med disse Brødedere,
 som ved Partiskhed og Uretfærdighed ere paa-
 lagde Staten, mere til Byrde, end til Nytte.
 En Bekjendelse fra en Konge, overeensstem-
 mende med den engelske Skribents i Oppositi-
 ons Bladene, som giver i samme sit Fædres
 land samme sørgelige Efterretning.

Vi bør her læse Kong Vilhelms Brev
 til sit Statsraad, som et Beviis paa en god
 Regent, der vil søge sine Pligters Opfyldelse,
 og til en Advarsel for alle Undersaattere i alle
 Stater, som have paataget sig i de bestyrende
 Sag, at opfylde sine Pligter mod Staten.

So bekannt es mir auch ist, daß bey sämt-
 lichen Departements, Kammern, Regierung

gen u. s. w. äußerst brave, arbeitssame und fähige Menschen angestellt sind, und daß gemäß dessen auch die Geschäfte in der Art bisher betrieben worden; so ist mir auch im Gegentheil nicht entgangen, daß sich verschiedene andere Subjecte darunter befinden, die nichts weniger als vorbenannte Qualitäten besitzen und ihre Schuldigkeit nicht gehörig observiren, woraus denn wiederum zu folgern, daß nicht allemal so gehandelt worden, als es zu erwarten gewesen. Da nun aber ein dergleichen Verfahren inskünftige durchaus nicht mehr gelitten werden soll, auch solche unnütze Brod-esser dem Staate nur à charge und mehr schaden als nützen, so werden sämtliche Departementschefs, Präsidenten, u. s. w. aufgefordert, wenn sich dergleichen unbrauchbare Subjecte in ihren resp. Departements finden sollten, (woran nich zu zweifeln, wenn ohne Parthenlichkeit verfahren) selbige zu notiren, und davon eine Liste höhern Orts einzureichen, bey welcher dann in Kürzem die Ursachen der physischen und moralischen Untauglichkeit an-

zu merken, auch wie sie am besten unterzubrin-
 gen, oder gänzlich zu entlassen: denn es ist
 nothwendig, daß auch hier ein Unterschied zu
 treffen, zumal bey wichtigen Stellen, keine
 incapable und ihrem Posten nicht gewachsene
 Subjecte füglich gelitten werden können, ohne
 dem Ganzen zu schaden. Dergleichen Män-
 ner können aber vielleicht sonst gut und ehrlich
 seyn und daher einem minder wichtigen Posten
 ganz gut vorzustehen im Stande seyn. Das
 hingegen ganz unbrauchbare, physische oder
 moralische, erstere wenn sie infirma und in-
 capable, mit einer mäßigen Pension zu ver-
 abschieden; letztere, als die moralisch un-
 tauglichen aber, zumal wenn sie Beweise von
 niedrigem Interesse oder Snuß gegeben, oder
 ihre Schuldigkeit aus Faulheit nicht gethan,
 oder, sonst ganz unbrauchbar sind, sofort zu
 entlassen. Denn es ist besser, daß einzelnes
 Individuum leide, als daß das Ganze dabey
 zu Grunde gehe oder merklich leide. Für die
 Wichtigkeit der Eingabe reposiren die Eingee-
 ber. Sollten hierbei Menschlichkeiten oder
 Para

Mäthelichkeiten vorkommen, so ist der Einz-
 geber unter die Zahl der unbrauchbaren Mit-
 glieder zu rechnen, wird also auch eine dem
 gemäße Behandlung zu erwarten haben.
 Wenn aber gleich dergleichen Subjecte nicht
 augenblicklich auszumerzen: so wird dem un-
 g achtet denen respectiven Departements Chefs,
 Präsidenten u. s. w. aufs neue und schärfste
 aufgegeben, jederzeit nach Pflicht und Gewis-
 sen, und dem von ihnen geleisteten Ende ge-
 treu zu verfahren; sich der Geschäfte mit Eifer
 und Thätigkeit anzunehmen, und unermüdet
 darauf zu passen, daß ein gleiches von ihren
 Untergebenen geschehe, so daß alles vom Obern
 bis zum Niedern wie eine Kette an einander
 hange, und in einander greife. Der Obere
 ist schuldig, seinem Untergebenen mit aller
 Strenge auf den Dienst zu passen, und ihn
 mit Ernst dazu anzuhalten. Der Staat ist
 nicht reich genug, um unthätige und müßige
 Glieder zu besolden. Wer sich also dessen
 schuldig macht, wird ausgeschlossen und sind
 hiezu keine grossen Umstände und Procedures
 noth

nothwendig, sobald die Sache ihre Richtigkeit
 hat. Denn der richtige und thätige Geschäfts-
 gang kann nicht eines unbrauchbaren, oder
 unwissenden unthätigen Individuums halber
 gehemmt werden: denn der Nachtheil davon er-
 streckt sich bis auf das Ganze des Staats, und
 dieses darf nie bey einer regelmäßigen Regie-
 rung leiden. Diese kann aber nirgends ange-
 troffen werden, als wo Thätigkeit und Ords-
 nung herrscht, und wo das Recht eines jeden
 mit Unparthenlichkeit entschieden wird. Daß
 dieses geschehe, darauf muß unermüdet ge-
 wacht und gehalten werden, und muß, wie
 schon erwähnt, der Obere seinen Untergebenen
 jederzeit im Auge haben, und ihm durchaus
 keine Winkelzüge oder die geringste Untreue
 ungeahndet durchgehen lassen. Wenn dies er-
 Gang einmahl recht eingeführt, so wird, wie
 ich hoffe und mit Gottes Hülfe, das Ganze
 gehörig zusammengehalten und verwaltet wer-
 den können. Auf dieses alles werde ich mit
 größten Genauigkeit und Sorgfalt wachen;
 den redlichen wackern Mand jederzeit hochzu-
 achten

achten und auszuzeichnen bemüht seyn; so wie ich den, der seiner Schuldigkeit nicht gehörig nachlebt, dafür ansehen, und nach Maaßgabe der Umstände mit Strenge, aber Gerechtigkeit, zu bestrafen wissen werde. Wornach sich ein jeder zu achten und vor Schaden zu hüten, und ist dieses meine ernstliche Meinung.

Hiernach hat sich sowohl das Statsministerium selbst zu richten als diese meine eigenhändige Ordre durch die einzelnen Departements - Chefs an die Præsidenten ergehen zu lassen. Berlin der 23sten Nov. 1797.

Friderich Wilhelm.

Man skulde troe, at dette Kongens Brev skulde giøre en Virkning i Statsraadet, som en god Indgift af Tartaro emetico eller Rabarbara i den Stærkes Mave, men gamsmel Bane bider bedst — Lad Kongen befale — Vi ville giøre og lade, som vi ville, og da Statsministeren Hr. von Bølnær blev i 3
Maa

Maaneder ved, at handle efter sine Luner, efterat Friderich Wilhelm havde tilsendt Statsraadet Brev og der udkomme Klager fra hans Studenterne over Statsministeren Hr. von Bøllner, som tillige var Præsident for det tyske Cancellie, og Chef for de Geistliges Departement, at han havde foretrukket denne yngre Candidat for den ældre, og med Data, som havde ei statistiske Grunde til Formaal, saa fik denne Statsminister strax sin Afsked uden Pension pro meliori.

Jeg kunde skrive en vidtløftig Afhandling, ved at vise alle de Forbedringer, som i dette sidste Aar ere foretagne i disse 3de nordiske Stater, som vore Naboelande; men dette vedrører ei min Plan. Min Hensigt er altsaa neste, at følge Danner = Kongens Hensigt i sit Nabue-Brev og veiledede til Estertanke i Hensigt til Indretningen ved Fattigvæsenets Forbedring, for om muligt at nedlægge min ringe Skierv i samme.

Vor Konge har i sin hele Regierings Tid ofte syffelsat sig med adskillige vigtige Gienstande, og sielden været lykkelig. Fattigvæsenet har ofte været et Formaal for hans Opmærksomhed, og han har hermed ikke været heldig, og især søgte han i sin Forordning af 9de Martii 1792 at have til Diemeed.

1) At alt Betlerie i Staden bør, som stridende imod god Orden, og som vanærende for Børgersamfundet, aldeles være afflaffet:

2) For at forekomme Anledning til saadant Betlerie, skulle alle Nødlidende, saavidt de ikke selv ere i Stand til at erstatte det Fornødne til Underholdning og deslige, dermed forsørges til Nødtørst ved de Understøtninger Fattigvæsenet have af det Offentlige, deels ved milde Gaver, hvilke godgjærende

rende Medborgere i Staden villigen og ædelmodigen yde:

3) At for de Fattige, Gamle eller Unge, som ere i Stand til selv at forbyrde det Nødtørstige, alt eller tildeels, bestandigen eller for en Tid, skal passende og gavnlige Arbeide, i Forhold til enhveres Evner, anvises, og Almisser altsaa kun tildeles, naar og for saa vidt nogen ei er i Stand til selv at fortiene.

Heri yttres vor gode Konge, at Fattigvæsenets Indretning bør bestaae, hvorved Bøtleriet kan hæves, og heri tænker han rigtig; Men disse Diemeed ere ei varig eller tilfulde opnaaede. Han kiender, at det er ikke Mangel af offentlig eller privat Godgjørenhed, og at Borgernes Formand i Forening med Pleles Commissionerne jo have stræbt, at arbeide i dette Sag — han viser sig derfor ei misfor-

nyted med deres Tieneste, men vil have den hele Indretning ved Fattigvæsenet organiseret, som den tilforn manglede.

At denne Organisation kunde rigtigst opnaaes, henvender han sig til Skribenterne, at de vilde ved Trykken give de Bemærkninger og Oplysninger, som de formene, at kunde veilede og gavne.

Han taget sin Tilflugt til Publicitetten, som han ynder, der skal veilede ham, og forhindre eensidige Betragtninger og Handlinger. Alt det nyttige, som i Trykken er bekendtgjort, og alt hvad der herefter kunde udkomme, vil han indsamle, som er Fattigvæsenet vedkommende i alle dets Grene, og giemme for dets Bestyrere og Forstandere til Underretning og Veiledning. Ikke enhver Skribent er lige rig paa Ideer, paa Indsigter og paa Erfarenhed, dog skal enhver Bemærkning fra disse blive vel modtaget, og troeligen blive henrykt, som han finder velgrundet.

Endog

Endog Naboe Stædernes og Naboe Rigerues Indretninger i Fattigvæsenet vil han udforske, og troer jeg, at Hamborgs, Berlins, Stockholms og hele Sverrigs, vil blive underrettende, da der i dette hele Rige, hvor Naturen er saa sparsom, og i mange Egne saa fattig, neppe gives en Fattig — en Fattig saa nødlidende, som her i Hovedstaden. Den franske Gesandt Carl Ogier, som reiste igiennem Danmark og Sverrig i det forrige Seculo, anmærkede om de Svenske og om dem, som boede imod det kolde Norden, at jo fattigere og ufrugtsommelige Jorden er, desto mere arbeidsommere ere Indbyggere, og man skulde neppe finde Fattige iblant dem, Fattige i den egentlige Forstand, at de gaae omkring og bætle. De Fattigste iblant Almueen bære hele Klæder og reent Pinned, og her i Staden gaae mange i pialtede Klæder, og i det smudsigste Pinned med hullede Strømper, bare Been, og vaade Fødder; som giver Anledning tillige med Armoden og Livets Nødvendigheders Mangel til mange Sygdomme.

domme. De nyere Skribentere, og vor Tids Alders Skribentere, som have sysselsat sig med Statistiken ere enige med denne Oldtidens Skribent, at jo høiere man kommer mod Norden, jo koldere Himmel = Egnen er, jo fattigere Jordbunden er, jo vindskibeligere ere Beboerne, jo mindre spores der til Armoden. I Stockholm skal Forsorgen for de Fattige være bedre, end i Kiøbenhavn. I Berlin og i Hamborg skal den overgaae alt, da Alimentations = Væsenet saaledes er indrettet, at der ingen Bøtlere gives. Ja endog i den store Stad Paris er ingen Bøtlere — kun et Ord fra Kongen af Danmark Christian den Syvende, og hele Bøtleriet er hævet for Paris, hvor meget sikrere vil da ikke hans aabne Brev hæve Bøtleriet i Kiøbenhavn. Vor Konge var meget agtet og elsket af den franske Konge. Naar han om Afstien var hos ham, spurgte han, hvorledes han havde fornøiet sig? og da han denne Dag havde besøgt Naturalie = Samlingen i Charenton, saa svarede han: fortræffeligt — kun det

det værdste, at han blev forfulgt af saa mange Bøttere, og Dagen efter var al Bøtterie i denne store Stad hævet, og blev indtil denne Dag hævet, skjønt der vare nok, som fik disse Hæders Tisler af Canailles og sans Culotter i Kraft af Ministrenes og General-Forpagternes Udsugelser. Derimod er der i Londen 2000 milde Stiftelser og Engehuse, og Borgerne udmærke sig med Goddædighed, og dog ere der Fattige, som ere nedstunkne i den yderste Armod, og hvis Armod bringe dem til Forsvarelse.

Det bliver da Hoved-Årsagen at kiende Kilderne til samme, see dem stoppede og udfinde Midlerne til Næring, Velstand eller Forsorg. Misbrugene iblant os, som Årsagen til de Fattiges Antals Forøgelse er viset. Nu bør vi og kiende, hvorledes deres Tal kan formindskes, og hvorledes de sande Fattige bedst kan forses?

Der ere nu mange, som trække Pensioner, og tage af Fattigvæsenets Indkomster, som ere rige og bemidlede. Have nogle af disse været i Statens Tieneste, saa skulde først bestemmes, hvad hver skulde have, at leve af, og hans Eiendomme opgjøres, for at udfinde, hvor megen aarlig Indkomst samme kunde afgive, da det manglende af den bestemte Sum, som ansees fornøden til denne eller hiin Families Ophold, skulde gives af Stats-Cassen eller rettere af Fattig-Cassen — og dog kunde de fleste, som vilde udplyndre denne, skule deres Formue under de 24 Slags kongelige udgivne Obligationer. Man har gjort Kongen fattig med alle disse mange Gieldsbeviser, og dog skal han give Pension til sine Creditorer. I hvor megen Umage Kongens Søn, som Tronfølger har gjort sig for at faae disse Pensions Folk indsatte i smaae Embeder, som de efter deres lidet dyrkede Forstand kunde forvalte, og dog vrimler her endnu Flokke af Pensionister, som trække Pensioner i deres bedste Alder, uden mindste Virksomhed

somhed for Staten fra 100 Rdlr. indtil flere
 1000 Rdlr. om Aaret. Være de uduelige,
 hvorfor bragte man dem i Forslag til Statens
 Tjeneste. — et Kongen, — men Præsidenterne
 regner Folket dette til Last — søger nogen
 af disse Pensionister passende Tjenester i Sta-
 ten, for at befrie den for denne Udgift — hvortil
 bringes de ei i Forslag. En brav Mand som
 i en Sners Aar har havt 100 Rd. i Pension,
 har tilbudet sin ringe Tjeneste, og aldrig er
 kommet i Betragtning, da Staten dog her
 ved denne allene kunde spare 2000 Rdlr., og
 da han troede, at komme i Betragtning, især
 hos Finants-Collegium, saa søgte han i disse
 Dage, at blive Underbud ved samme, thi
 Bud i egentlig Forstand, som ved dette Col-
 legio eller andre kan have med Sportler ibereg-
 net 800 Rdlr. Det faaer Bruggere, eller
 de af de ringere saa kaldede Potentater, og
 undertiden smaa Herrers Tienere. Saa fede
 Tjenester kan ikke en 100 Rdlrs. Pensionist
 opnaae uden Connexion — end ikke, at

Blive Underbud med 100 Rdlrs. Løn, under Haabet at opstige til dette bedre Levebrød.

Naar denne vigtige Indretning med Pensions-Væsenet haver Stæd, og de Fattiges sande Antal bliver kiendt, og de Indkomster, som for dem ere bestemte, saa kan man først giøre Udregning, hvad dem skal gives og hvor meget der bør affordres af Borgerne til Alimentations-Væsenets Fremme.

De kostbare store Bygninger, Hospitalet, Arbeidshusene, Pleie-Commissionernes Bygninger, hvori de Fattige boe, underholdes, opdrages med videre — Forbedringshusene, og Tugthusene, hvori de modvillige Betkere skal tuges, og tilholdes til Arbeide, om de end ikke forbedres, Guldhuset, og de offentlige Manufactur-Arbeider i Fabrik-Arbeider, Tobaks-Plantninger med videre skal alt hensees under Fattigvæsenets Bestyrelse, for at kunde organisere dets Indretning.

Alt dette har Kongen og i den 12. §. overdraget denne Bestyrelse, men fradraget i den 13. §. Børnehuset og Kaspuset og Tugthuset, og Fødsels = Stiftelsen og Guldhuset. Dette skader uendelig Fattigvæsenet. Læger man først Guldhuset herfra, hvori Guldet skulde være, som skal findes ved Arbeidsomhed, og Fødsels = Stiftelsen, hvortil de Fattige skulde have sin Tilflugt, naar de inget Jordemoder kunde betale, og Tugthuset og Forbedringshusene skal staae under andre Directioner, saa skal Fattigvæsenets foragtede Direction skrive til de naadige Herrer i dette eller hiin Sag, om de vil imodtage disse og disse Fattige:

Denne er en fornuftig Mand — hiin er en Krippelkop — Denne er en søielig — hiin er stolt — Correspondancen imellem Directionerne faaer Stæd — Den gode Sag forhales — Hænderne bindes paa Fattigvæsenets Bestyrere — Den haver ingen sand virkekræft, og Fattigvæsenet bliver, som det

har været — Armod — Elendighed — og uden sand og virksom Forsorg.

Disse Huse med sine Bestemmelser bleve ved Forandringen i Aaret 1781 skildte fra det almindelige Fattigvæsen, som den Gang blev overdraget til Borgernes Formænd og henlagt under en særskildt Bestyrelse. Aarsagen hørte jeg den Gang, som Kongen ikke fik at vide, var denne: Denne havde en Søn som skulde have en feed Gage — hiin en Svigersøn, som skulde lige saa rigelig lønnes — flere, som skulde souteneres med Statens Pønninger — derfor gjorde man saa mange Directeurer og Administrateurer i alle Fag og til alle Ting, Handels-Faget og Fattigvæsenet ei forglemt. Embederne bleve til for Personerne, og ei for Stats Nødvendighederne — alt for at løsse paa Kongens Casse, der maatte lønne alle disse Unyttige, da undertiden 6 unyttige Directeurer bleve ansatte til en feed Gage, som en fornuftig Mand kunde forrette for en tarvelig Pen.

Kongen har sagt, at disse særskilte Directioner skal vedblive over disse Arbeids- og Tugthuse. Her er uden Tvivl kommet en Mand med en Slæde for Døren, for at sou- tenere nogen i sin fede Gage med gammel For- ræt. Han burde ei miste den, naar han en- gang har faaet fat paa den, som paa en feed Kramsfugl, men han burde have en anden civil Betiening, som ingen Videnskab ufor- drede, ifald han ikke havde dyrket nogen. Jeg kiender ikke enhver af disse Directeurer, eller veed, hvor feed en Gage enhver af disse haver, men saameget veed jeg, at Hr. Krigs- raad Kosod har 1200 Rdlr. som Directeur for Tugthuset og for Guildhuset. Naar han altsaa skal vedblive, at være det, saa maae Kongen vedblive, at betale disse 1200 Rdlr., som kunde spares, og ved hvilken Sparson- hed Fattigvæsenet vilde vinde meget uden at faae disse Penge i sin Cassé. Jeg erindrer mig engang, at have søgt en ubetydelig Ties- neste ved en af disse offentlige Stiftelser, da hans Fader var Directeur for samme. Han viste

viste mig, at den der skulde forvalte sig et Embede, skulde have reist udenlands, forværvet sig Menneſſekundſkab, giort sig bekiendt med offentlige Stiftellers Indretninger og Beſtyrelſe — studeret og studeret med Hæld — og hans Skriver fik Tienesten, ſom hverken havde studeret eller reist udenlands, og ofte har jeg kiendt dennes Skriver og hiins Tiener, at have faaet ſlige Embeder, ſom de ſtudeerte indſigtsfulde og brave Mænd have ſøgt, ſom de ligesom Folket, der mangler Kundſkaber og Erfarenhed, vilde indbilde, at Maanen var en grøn Oſt — ja hvor er Frue Politica ſkelms, naar det gielder Embeder, og iſær fede Embeder med dovne Tienester, ſaa veed hun ſtrax at spille — snip! ſuap! ſnorre, og fremſtille ſig i en anden Geſtalt for den, ſom ſkal bortgive dem, der tager ſig ei i agt for hendes Snedighed.

Saa længe Hr. Krigsraad Koſod er Directeur for Guldhuset, og Indretningerne ſtaaer i Forbindelſe med Fattigvæſenet, ſkal han

han tilrædde Directionen for Fattigvæsenet, for
 saa vidt Sager blive der, at forhandle, som
 vedrører samme.

Directionen for Waisenhuset skal ligeså
 ledes vedblive. De trække vel, altsaa og en
 rig Gage allesammen herfor. Jeg erindrer
 mig, at en ung Student, som stod i Connex-
 ion, men havde slet ingen Udmærkelse, og
 var min Sidemand ved Studeer = Bordene.
 Han blev Directeur for Waisenhuset, faaer
 flere fede Tjenester i Staten, lever høit, sam-
 ler Midler, og uagtet han eier disse, tager
 sin Afsked fra Directionen, og trækker fra
 denne Fattig-Casse en anseelig Pension, faaer
 Caracteer, og bliver næsten lige saa fornem,
 som lille Mogns i Slangerup — Hvad skal
 alt dette betynde? Kan da de fattige Børn
 have nok til Opdragelsen? hvor ofte søges for
 forladte Fader- og Moderløse Børn, som ikke
 kan komme derind, som ikke kan vinde Opdra-
 gelse, som blive Staten til Byrde og hena-
 falde til Armoden, for at forsøge Fattigvæse-
 nets

nets Størrelse. Waisenhuset er brændt. Dets Capital vilde vi og hvorvidt Renterne strække. Directeurernes Løn og disse Pensioner kan spares, ligesom Præstens Lønning er sparet. Da det tilegner sig Bibelets, Psalmebøgers, gudelige Bøgers og Lærebøgers Forlag, saa kunde disse trykkes og udgives lettere, end ved et anlagt Bogtrykkerie, hvorfor man haver Beviis, siden Ildbranden, da dets Forlags Skrifter bleve trykkede for lettere Priser hos Bogtrykkerne i Staden, end nu Bogtrykkeren har en fast Lønning og en vigtig Sum skal indsættes i samme.

De fattige Børns Opdragelse ere uden Modsigelse Fattigvæsenets vigtigste Formaal. De mange Penge, som herfra spares, ved Directionens særskildre Tilværelse, som nu kunde ophøre, kunde bidrage til mange fattige Børns Forsorg — følgelig bleve de paalagte Skatter til Fattigvæsenet mindre, og man behøvede ei, at søge saa stærke Subscriptioner hos

Hos Borgerne, naar Pengene bleve anvendte til det de skulde anvendes til.

Alle Bygninger, som tilhørte Alimenterations- Væsenet med dets Administrateurer, Inspecteurer, Forvaltere, Forstandere, Fogeder og mange andre skulde alle staae under Fattigvæsenets Direction, og ved alle de vigtige Forandringer, som den med samme vilde gjøre, skulde den igiennem Cancelliet gjøre Kongen sine Forslag, for at indhente hans Bifald.

Forandringerne skulde deri bestaae: at der skulde ingen offentlig store Fattighuse være til, og ingen Embedsmænd være til, som trak Lønninger af Fattig-Cassen, især saadanne betydelige Lønninger.

Det almindelige Hospital, hvori de Fattigste boe, er en stolt og herlig Bygning, som langt overgaaer Kongens saa kaldte Slot i Størrelse og Fasthed, og naar de indre Deco-

corationer bleve anbragte, var det et Huus
 for Prindsen og Ministre. Hvad koster dette
 store Huus i aarlig Vedligeholdelse, i Em-
 bedsmænds Bønninget, og hvilken Urimeliga-
 hed, at mange Borgere og Borgerinder skal
 i dette store Huus ei have i ß. til Dagen at
 leve af, og dog skal de gaae i Kirke, og naar
 de komme i Kirke, skal de give Tavlepenge,
 ei til de Fattige; thi de ere selv fattige, men
 til Præsten, som har 400 Rdlr. i Løn og frit
 Huus med mere. Hvilken stor Sum staaer
 ei i dette Huus, som kunde gøres frugtbar?
 Naar alle disse Penge bleve samlede, og an-
 vendte rigtig, saa kunde hver Fattig faae no-
 get flækkeligt til Huusleie og Føde. De
 kunde boe hos deres Paarørende og Venner,
 og nyde kærslig Tilsyn i deres afkræftende Al-
 derdom, istæden de hidindtil ved Borgernes
 Goddædighed have sunket under Ondskabens
 Overmagt, ei udøvet af enhver Inspecteur,
 (thi endog iblant disse findes Menneske-
 Venner) men udøvet af mange, som ere disse un-
 bergivne. Skulde de Fattige boe for sig selv,
 saa

saa skulde deres Huse være smaae, kun af 2. Stage, indrettede beqvemt for en liden tarvelig Familie, saaledes som de smaae Huse ere byggede for de fattige brandlidte Borgere ved Lodboden, Øster- og Vester-Port. De skulde ikke være en Finantsoperation for nogen enkelt Bygmester, men være indrettede til frie Boliger. Fattigvæsenets Bestyrere skulde bygge dem for den i Cassen havende Fond, og havde den ei Røne nok hertil, saa skulde det være andre tilladt at bygge paa deres Regning, som heraf maatte drage 4 Rdlr. i halv Aars Huusleie af Fattig-Cassen.

Er Hovedstaden for trang og dens Grundtaxt for dyr, saa skulde Grundeierne uden for Portene og i Forstæderne især opmuntres hertil, da disse staae nu umiddelbar under Fattigforstandernes Tilsyn. De høie optaarne nede Huse ere ubeqvenne dagligen, at opstige i for Menneffeslægten i dens bedste Alder, men i mange flere Tilfælde for Sngte og affræstede Gamle. De kunde nu i deres smaae Baasningshuse strax gaae ind og ud af deres Dør,

D

for

for at bære det Band og det Brød og hvad mere; som Livets Nødvendigheder udfordrede, og her behøvedes ingen Slags Embedsmand, som skulde lønnes for deres Tilsyn.

De Fattige, som havde disse frie Bølliger og egentlige Underholdning skulde have et Tegn, hvoraf de skulde kiendes, at de havde Statens Forsorg og ikke vare Betlere. Det skulde være, ikke et vanærende Tegn med en gul Messingplade paa Armen, men det skulde være en Stierne med et Motto for Brystet, eller i en vis Slags Klædedragt med et Skulderbaand, eller med Omfatning af et Baand her eller der anbragt.

Det er for nærværende meget viseligt handlet af Kongen, og af den gode Mand anbragt i Forslag, at den tiltrædende Direction for det første skal bestaae af 23 Medlemmer: nemlig 1 af hvert Collegio, 2 af Magistraturen, 2 af Stadens 32 Mænd, 9 Borgere, Politimesteren og en Assessor i Hof og Statsretten.

Da alle disse have haft med forskiellige Fond at bestille didhenhørende, saa kan de, naar de indsamles i et Corpus, bedst forene dem om, hvorledes deres anbetroede Midler bedst kunde anvendes til almindelig Nytte til Fattigvæsenets Fremtarv.

At Politimesteren har Sæde i samme, stemmer overeens med de Ideer, som jeg sildigere har yttret om Fattigvæsenets Forbedring i Skriftet om gode Borgeres ædle Handlingers 6te Bind, som vare trykte, og udgivne i afvigte Efter-Aar.

At en Assessor fra Hof- og Stadsretten skal varetage de juridiske Forretninger og er ansat, har ligeledes sin væsentlige Nytte. Det var i denne Henseende, at jeg formeente, at Politimesteren burde have Sæde i Sundheds Commissionen i Hensigt til Næringsmidlerne i Staden, især i Hensyn til Fattigvæsenet, som enten maae kobe for ringere Priser, og som oftest ikke kan faae anden end fordærvede Vare hos Marqvetenterne, og i de fleste offentlige Stiftelser.

Forresten bliver jeg min Sætning troe,
 at denne Direction skal for Fremtiden allene
 bestaae af Borgere, og at 9 Borgere ere til-
 strækkelige, til at bestyre hele Fattigvæsenet i
 Hovedstaden. Det bør være Borgere, fordi
 det er af Borgerne Fattigvæsenet skal have sin
 Underholdning. Det bør være disse, fordi
 disse have andre Næringsmidler, og behøve
 ei, at drage Summer af Fattig-Cassen, som
 Embedsmænd maae have. Af Patriotisme,
 af Kierlighed til Staten, af ædel Omsorg for
 deres Fattige bliver det dem en sød Pligt, at
 tiene for intet, men til en liden Opmuntring
 for den Tid de tage fra deres borgerlige Sys-
 linger, kunde de 3 Ældste have aarlig hver
 200 Rdlr., de 3 andre, hver 100 Rdlr., og
 de 3 yngste intet i det første Aar, da de skulde
 lære, som vore Auscultanter i vore Collegier,
 og ikke strax have en rig Gage, som vores nye
 Assessores i Deconomie- og Commerce-Colle-
 gium, hvis Præsident har ondt ved at udfinde,
 hvad han skal give dem, at bestille for saa
 mange Penge. De 3 sidste skulde da intet
 have,

have, eller og 50 Rdlr. om Aaret, og hvil-
 ken Borger, der ikke vilde modtage samme,
 skulde have Frihed, at bestemme disse Penge
 til hvilke Fattige de vilde. Hele Directionen
 kunde da nøies med 1050 Rdlr., som ofte en
 Embedsmand modtager og mere. En Secre-
 tair eller Bogholder behøvede den, og liges-
 des en Casserer, og hver af disse burde have
 3 à 400 Rdlr. Revisions-Contoirer behø-
 vede. Kongen ei at holde med sine Undergivne,
 Borgerne skulde af dem selv vælge Revisores
 og Decisores, og nye ved hvert Aars Regn-
 skab. Præster og Læger maae aldeles ei have
 Sæde i denne Bestyrelse. De skal være
 Borgerne undergivne i dette Fag — ikke fordi
 jeg misliender nogen god Mand iblant disse,
 men deres Embeds Pligt udfordrer for megen
 Tid, skal de opfylde det troelig, og ei fors-
 omme det ved flige mange Eyslinger — De
 3 Præster, som derfor have faaet Sæde i den
 begyndte Direction ere derfor kunns Repræsente-
 tantere fra Pleie-Commissionerne i Sognerne,
 som skal aflægge Regnskab for deres Huus-

Holdning, og bidrage til Underretning, om hvad Directionen kræver Oplysning om.

Den tiltrædende Direction skal derfor begynde med at undersøge og forbyrve sig Kundskab om Fattigvæsenets Tilstand i alle dets Grene, som Pleie-Commissionerne, Borgernes Formænd, og alle Bedkommende, som herefter skal meddele dem. Naar de have faaet den Kundskab herom, som de kunde andhente, saa skal de dyrke Litteraturen og læse flittig, for at kiende til de bedste og Fattigvæsenets hensigtsmæssige Indretninger i andre Stæder, indenlandske, helst udenlandske, og i store Stæder, som have især Himmelegn, Næringsveie og anden Forfatning tilfælleds med vor Hovedstad. Endog de store Stæders Forhold mod deres Fattige maae ei undsige disses Opmærksomhed, saa vidt de kunde aabne Nærings Kilder. Her kunde anvises dem mange Skrifter om mange skønne Indretninger, men da der ere Mænd i Directionen, som baade have Læsning og en dannet Forstand, saa vilde sliig Anviisning være overflødig.

Isteden for de mange lønede Administra-
 teurer, Inspecturer og Forstandere, som
 skal afgaae, skal Forstandere antages i mindre
 Districter uden Løn. Flere af disse, som
 skal have mindre at bestille, skal antages, der
 kan tiene de Fattige og sande Trængende til
 sand Omfarg. De skulde ikke hige efter disse
 Tjenester for Guldets Fordele, men de skulde
 gjøre det af Patriotisme. Derfor opfordrer
 Kongen hver god Borger med flere agtværdige
 Medborgere at udføre denne hans faderlige
 Diemeed, ved at anmeldte sig til disse Forstan-
 der Tjenester.

Saa ringe disse Tjenester isig selv ans-
 sees, saa vigtige ere de dog for Staten og
 dens Borger-Samfund. Mange ædle Bor-
 gere have indseet, og flere end 50 have tilbudt
 det sin Tjeneste. Mange Tienstgiørende i de
 kongelige Collegier have ligeledes tilbudt sin
 Tjeneste, især fra Rentekammeret.

Ikke heller kan Forfatteren nægte, at
 han jo og har tilbudt sin Tjeneste i dette Fag
 uden Løn, skjønt han selv hverken har Midler

faaer Bønning af Staten. Han kan ikke vinde de Emolumenter, som Borgerne nyde, da han er litterair Mand og Kongelige Classe-Lotterie-Collecteur, hvilke begge fritage ham fra de borgerlige Pligters Tvingde. Det staaer i Directionens Magt, at vælge den meest virksomste Patriot. Forfatteren stræber alleneſte, at viſe ſig virksom i Gierningen, ſom i Penſen.

Endelig er det ſkjönt og viſeligen handlet af Kongen, at han gjør det til en Pligt for Directionen, ja for en uafvigelig Pligt, at den hver Aar ſkal udgive et Skrift, og oftere, end engång om Aaret; ſaaſremt ſaadant kunde gavne, hvori den ſkulde give omſtændelig og oplyſende Forklaring om dens Beſtyrelſe, om ſammes Virkninger; hvorefter de ſig have allerunderdanigſt at rette — givet og underſkrevet af Kongen under hans Haand og Segl — ſaa oplyſende bør dette Skrift være, ſom jeg i Indledning til Fattigvæſenets Forbedring har i min Henegnelse til Kongens

gens Søn, Kronprindsen viset, at den burde
 være, og Skal faae den Direction og hver
 Medlem i samme, som foragter denne Kon-
 gens gode Befaling, forsømmer, at udgive
 den offentlige aarlige Bekjendtgjørelse, og
 gjør Fattigvæsenets Bestyrelse til et Glendrian,
 til et opus operatum, og anseer det for et
 Arbeide, som kaster ei meget af sig, naar de
 gamle Snyderier Skal ophøre. Det er saa sæd-
 vanlig at overtræde Kongens Love og Forord-
 ninger, at jeg har hørt ved disses Oplæsning
 det Spørgsmaal opgivet — hvorfor uds-
 giver Kongen Forordninger? besvæ-
 ret af en vittig Lovkyndig — for at over-
 trædes — Hvor længe Skal denne Tanke
 blive giældende iblant os? Hvor længe Skal
 denne Handlemaade taales? Man seer Brand-
 Cassens Direction blev paahudet samme Pligt,
 aarligen at give hver Borger sit Exemplar i
 sit Huus, om Brand-Cassens Tilstand, For-
 bedring, Forvaltning med mere — dobbelte
 Directeurer bestemmes til dens Bestyrelse, 3
 kongelige, og 3 borgerlige, der ikke ere

valgte af Borgerne, og de faae alle Løn, og
 3 Aar henløbe, og intet Skrift er udkommet
 om deres Forvaltningsmaade. Det gaaer
 aldrig godt saaledes, at være Kongens Løve
 ulhdige. Borgerne knurre og murre. De,
 som bære de røde Huer, ville snart lære dem,
 at kiende deres Ret — De have allerede er-
 faret, hvor mange der ikke vil betale — hvor
 mange, der lader Betalningen henstaae, og
 hvor meget disses Antal forøges, skjønt de
 vide paa fælleds Side, at Prioritets = Retten
 tvinger dem. De, som i Særdeleshed have
 betalt alt, og hvis Præmie cesserer ved Forsik-
 ringen, er i Særdeleshed meget opbragte, at
 man imod Haand og Segl afpresser dem saa
 stor en Sum til den affviede Brand, Casse.
 3 Aar sige de, at de ville betale godvillig. —
 Derefter ei en eneste Skilling, før dem over-
 gives Regnskab for deres Penge. I mang-
 lende Fald er en Revolution, at frygte af
 Borgerne, og Kongen kan ingen Forsvar gve
 dem, som have været hans Løvs Overtrædere
 — Publicitet og Pressefrihed! Du er den
 ædelste

ædelste Steen i Kongens Krone — Du er
 hans Thrones fasteste Grundstøtte — Du er
 alle Borgeres Børn — ved din Magt bli-
 ver deres Ret usvigelig — ved din Hielp
 hæves Undertrykkelsen og Bedragerierne hem-
 mes. Ikke tvivler jeg om, at Brand- & Casse
 Directionen jo bestyrer denne dem betroede
 Casse paa det bedste — selv har jeg den Til-
 lid til dem, at jeg forøger denne Casses Credit,
 ved at laane den Penge, til hver Termin. —
 De følge derfor mit Raad, at være Kongens
 Love Indige, i at udgive aarlig et Skrift til
 Borgerne om deres Bestyrelse. Derved til-
 fredsstiller de, de mange Borgere, som nu
 mod dem ere opbragte og vinde deres Bisald,
 til at betale godvillig, naar de kiende Cassens
 Forsatning, som de nu ei med Magt kan
 tvinge dem til.

Bed at skrive om Fattigvæsenet har jeg
 nu erfaret, at dens nye Bestyrelse har først
 sendt Rodemesterne omkring, for at erklyndige
 sig om de Fattige og deres Tilstand, og foru-
 den at have antaget Forstandere, have de an-
 taget

taget Bud, som skal gaae omkring og udforske
 det samme. Disse Bud skal ventelig løn-
 nes herfor. De kan søge flere Fordele ved
 utilforlidelige Esterretninger. Det burde
 være Forstandernes egen Pligt, og deres Bid-
 nesbyrd burde være mere giældende, naar disse
 valgtes af gode Borgere. Jeg har viist, at
 hele Fattigvæsenets Bestyrelse kan holdes for
 1050 Rd., eller med Secretair, Casseret,
 Protocoller og alt for 2000 Rd. Denne
 Fattigvæsenets Direction vil ventelig i det
 Skrift, som den skal udgive, opgive Reg-
 ning for alt hvad Fattigvæsenet koster. — Bes-
 styrelsen, Betienterne i alle de offentlige Stift-
 telser — Budene med mere.

Da Borgerne have i Almindelighed
 Mistillid til alle nye Indretninger, og sige:
 Det er nok for at paalægge os en tredobbelt
 Skat hertil, som til alt. De lægge ingen
 Skatter af, men de lægge bestandig flere
 Skatter paa, skjønt Næringsveiene for de
 fleste iblant os aftage, og dog skal vi betale,
 indtil vi gaae fra Huus og Hiem, saa ere der
 endeel

endes der have Mistillid til denne nye Indretning for Fattigvæsenet. Dog ere der mange Borgere, som glæde sig over denne Indretning, naar Fattigvæsenets Direction vil være Borgernes Venner og de Fattiges Venner. Disses Venner, at de sørge for deres Behøvers Venner, at de ei afpresser Summer af dem, for at fæde deres Fødenød, som Mini-
 stre gjøre i Engeland, men ansætte Luns saa saa Betiente, og lønne dem saa tarvelig, som det kan skee paa Fattigvæsenets Bekostning, og give alle dem Afspæed, som nu lønnes der ved, da de kan anbefales til Kongen at blive Postmestere, Consumptions og Soldbetiente &c. Der ere mange gode Borgere, som ædelmodigen og velwilligen vil yde deres Skærb. Jeg taledes med en ringe Borger i Gaar, som havde samme Dag givet over 5. Mk. ud til Betlere, som komme til hans Dør, der gierne vilde give et Tillæg af 30. Rd. om Aaret, foruden det han giver, naar han kunde blive frie for det daglige Overløb, som er Borgersam-
 fun

fundet saa vanærende og saa uførdagelig, der siden Ildbranden imod alle Love og Politie Indretningen har maatte været taalet, for den almindelige Mangel i Staden, hvoraf mange andre tillige have benyttet sig af. Mange flere Borgere ville handle, som denne, og give godvillig. De vogte sig derfor, at de ei gjøre dem modvillige, som Brand - Cassens Bestyrere, ved at tilbageholde det offentlige Skrift om deres Forvaltning, og vogte sig for, at de ei bortødsle Fattigvæsenets Indkomster til Lønninger, og til rige Lønninger.

Borgerne mene endog, at de offentlige Gaver, de Midler, og de Jordegodse, som ere skænkede til de Nødlidendes Forsorg ere ei allene tilstrækkelige, men og overflødige, naar de Rige ei bortødsle dem til sig selv i Indkomster.

8 Uger ere forundte Fattigvæsenets Discretion til deres første Undersøgelse. Naar disse ere forløbne, og vi see deres Foredrag, saa kan man gjøre nøiere og vissere Beregning, hvor

hvor megen Tilflugt man bør tage til den private Godglørenhed, eller hvormeget der burde affordres af hver Borger efter deres Huses Værdie, eller efter Grund-Taxts Størrelse.

Naar denne Beregning er udgivet af Fattigvæsenets Direction, saa vil Skribenterne tage det i nøiere Overveielse, og tilføie samme sine Bemærkninger, da Kongen forsikrer dem i sit aabne Brev, at enhver Bemærkning, som han kan ansee for velgrundet, vil han troeligen benytte sig af. Det er efter denne hans Indbydelse Forfatteren af dette Skrift har efter den sædvanlige Oprigtighed og med den sande Frimodighed, som er ham saa egen, og som enhver Skribent bør besidde, har fremsat disse foreløbende Anmærkninger til Fordeel for Fattigvæsenets Indretning, som er hans Konge og Medborgere og Fattigvæsenets Bestyrere overgivet til nøiere Overveielse — Om de opgivne Grunde ere Aarsagen til Betleriets Tiltagelse — Om disse

kunde

Kunde paa denne eller anden Maade hømmes
 — Om Bestyrelsen for Fattigvæsenet var
 paa denne Maade eller paa nogen anden
 bedre

